

แนวคิดของโรเจอร์สกับ การเรียนการสอนทัศนศิลป์ แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

Rogers' Concepts and Student-Centered Visual Art Learning-Teaching

✪ ผู้วิจัย อาจารย์วิบูลลักษณ์ สารวิจิตร*

บทคัดย่อ

โรเจอร์ส (Carl R. Rogers) เป็นนักจิตวิทยาในด้านให้บริการปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Client-Centered) ที่มีแนวคิดและจุดประสงค์ในการให้บริการปรึกษาโดยยึดตัวผู้รับบริการเป็นสำคัญ กล่าวคือโรเจอร์สมีมุมมองเกี่ยวกับมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนมีความสามารถ มีสติปัญญา มีพื้นฐานเป็นคนดี น่าเชื่อถือ มีโลกเป็นของตนเอง ต้องการความรักความอบอุ่น และต้องการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จากแนวคิดของโรเจอร์สดังกล่าว นักการศึกษาได้นำมาประยุกต์กับการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง(Child-Centered) ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว สามารถพัฒนาและสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้เฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ มองกว้าง คิดไกล มีวินัยในตนเอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้รู้จักสร้างความรู้ด้วยตนเอง รู้จักพัฒนาตนเอง รู้จักตนเองในแง่มุมมองต่างๆ รู้จักการวิเคราะห์และเลือกรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มีทักษะในการเผชิญปัญหา สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ปลอดภัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์ กิจกรรมการเรียนการสอนทัศนศิลป์เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพ มีความสามารถและพัฒนาตนเองให้พึ่งตนเองได้นำตนเองไปสู่ความดีงาม มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตและการศึกษาได้

* อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (มัธยม)

Abstract

Carl R. Rogers was a client – centered counseling psychologist whose concepts and purpose of counseling emphasized the client significance . His outlooks on human being were that all persons were capable, intelligent, fundamentally good and trustworthy. They had personal worlds, desired love and warmth, and fully potential self-development. From these Rogers' concepts some educators had applied the client- centered practice on instruction by using child- centered approach. This instructional approach was capable to develop and make the learner to be intelligent, creative with broad outlook and vision who had self- discipline, knowledge acquisition skills and knew how to create knowledge by himself, self- development and various self- knowledge. The learner knew how to analyze data get data from various sources. He was skillful in problem coping and could lead a happy, safe life in the globalization. The visual art instructional activities constitute a form of arranging learning activities to assist the learner on his potentiality and self development so that he can depend on himself, direct his life along virtuous paths, modernize and update his knowledge according to the changing world and provide useful services to the society which are the highest purposes of life and education.

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายรูปแบบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ผู้รับผิดชอบทางการศึกษาของบ้านเมือง มีแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างทั่วถึง การศึกษาคือการพัฒนากำลังคน รูปแบบการจัดการศึกษาหรือรูปแบบการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา และปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ มองกว้าง คิดไกล มีวินัยในตนเอง มีทักษะในการแสวงหาความรู้ รู้จักสร้างความรู้ด้วยตนเอง รู้จักพัฒนาตนเอง รู้จักตนเองในแง่มุมต่าง ๆ รู้จักการวิเคราะห์และเลือกรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มีทักษะในการเผชิญปัญหา สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ปลอดภัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ ทักษะศิลป์เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีลักษณะดังกล่าวได้

รอลเจอร์สคือใคร

รอลเจอร์ส (Carl R. Rogers) เป็นนักจิตวิทยาให้บริการปรึกษา ชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงมากในวงการจิตวิทยาการให้บริการปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง (Client -Centered) หรือให้บริการปรึกษาแบบไม่นำทาง (Non-Directive Counseling) วิธีการและแนวคิดของรอลเจอร์สมี

อิทธิพลแผ่เข้าไปในวงการต่าง ๆ เช่น ศาสนา ธุรกิจ อุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการการศึกษา หลักการให้บริการปรึกษาของรอเจอร์สเน้นกระทำกับบุคคลปกติที่มีปัญหาไม่ใช่กับบุคคลที่มีปัญหารุนแรง เช่น คนไข้โรคจิต (S.Stansfeld Sargent and Kenneth R.Stafford, 1965 : 284) ดังนั้นรอเจอร์สจึงมีแนวคิดและมุมมองเกี่ยวกับมนุษย์หรือบุคคลทั่วไปดังต่อไปนี้

1. มนุษย์มีความสามารถและต้องการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อนำตนเองไปสู่ความเจริญและพัฒนา โดยมีการปรับตัว พึ่งตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง
2. มนุษย์มีสติปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณค่า มีการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นำตนเองได้ ฉะนั้นทุกคนควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการกระทำเป็นของตนเอง
3. มนุษย์มีพื้นฐานเป็นคนดี น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้
4. มนุษย์มีโลกของตนเอง มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การกระทำหรือการปรับตัวของบุคคลต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ จะสอดคล้องกับการคิดพิจารณา และประสบการณ์ของแต่ละคน
5. มนุษย์ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ และการยอมรับจากผู้อื่น (สรุปความจากกาญจนา ไชยพันธุ์. 2544 : 6-7 และวัชรวิ ทรัพย์มี. 2533 : 39-40)

จากมุมมองมนุษย์หรือบุคคลทั่วไปรอเจอร์สจึงตั้งจุดประสงค์ในการให้บริการปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้รับบริการยอมรับความจริงที่เกี่ยวกับตนเอง

2. เพื่อให้ผู้รับบริการเปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพราะชีวิตมนุษย์มีประสบการณ์ใหม่ ๆ ผ่านเข้ามาเสมอ

3. เพื่อให้ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตใหม่ เป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาหรือเลือกกระทำต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. เพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกตนเองมีคุณค่าเพิ่มขึ้นและพยายามพัฒนาตนเอง

5. เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สรุปความจากวัชรวิ ทรัพย์มี. 2533 : 43)

การเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ดังกล่าวแล้วว่า การให้บริการปรึกษาแบบผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางของรอเจอร์สมีอิทธิพลต่อวงการการศึกษา โดยมีการนำมาประยุกต์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ รูปแบบดังกล่าวเรียกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child - Centered) ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง เลือกและวางแผนหรือมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งที่ต้องการเรียน เริ่มต้นการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้มากที่สุด

3. ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ความคิด ประสบการณ์ระหว่างกันและกัน และกับบุคคลอื่น ๆ

4. ผู้เรียนได้รู้จักและเรียนรู้กระบวนการทำงาน กระบวนการศึกษาค้นคว้า มีผลงานจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทัศนศิลป์แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โดยทั่วไปผู้สอนทัศนศิลป์มักกล่าวว่าตนเองจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่แล้ว แต่เมื่อสอบถามถึงแนวทางปฏิบัติในชั้นเรียนจริง ๆ กลับไม่ตรงกับหลักการการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเท่าไรนัก จึงขอยกตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอนทัศนศิลป์แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2 ตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 กิจกรรมสร้างสรรค์เปลือกข้าวโพด

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานสร้างสรรค์เปลือกข้าวโพด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมนี้ ได้แก่

ด้านผู้สอน

1. ทดลองสร้างสรรค์ก่อน เพื่อให้รู้ถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของวัสดุ เช่น การหดการยืดตัวของเปลือกข้าวโพด การเก็บรักษา การติดตั้งผลงาน และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินกิจกรรม

2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนถึงเวลาเรียน ได้แก่ เปลือกข้าวโพดพร้อมใช้งาน ด้าย สาลี ลวด กรรไกร เป็นต้น

3. สร้างบรรยากาศที่ปลุกเร้า ภูมิใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้สอนนำกล่องกล (Puzzle Box) 3 กล่อง เข้ามาในห้องเรียน แล้วเปิดที่ละกล่องเพื่อเร้าความสนใจ ได้แก่ กล่องตุ๊กตา กล่องงูและกล่องตัวตลก เมื่อเปิดกล่องสิ่งที่อยู่ในกล่องจะเด็งออกมา ผู้สอนชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่าการประดิษฐ์สิ่งเหล่านี้เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่มีลักษณะหลากหลาย แม้จะเป็นกล่องกลเหมือนกันแต่สิ่งที่อยู่ภายในแตกต่างกัน

4. ผู้สอนแจ้งให้ทราบที่ชั่วโมงนี้ผู้เรียนจะได้สร้างสรรค์เปลือกข้าวโพดซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ หาได้ง่าย ให้มีคุณค่า มีความงดงาม

5. ผู้สอนแจกวัสดุให้ผู้เรียนทุกคน จากนั้นกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับวัสดุด้วยคำถามต่าง ๆ เช่น เราจะทำอย่างไรให้เปลือกข้าวโพดนี้เหมาะสมสำหรับการพับ ม้วน งอ เราจะทำอย่างไรให้เปลือกข้าวโพดทรงตัวอยู่ได้ เราจะทำอย่างไรให้เปลือกข้าวโพดโป่งพองเป็น 3 มิติ เป็นต้น

6. ผู้สอนสอนเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทัศนศิลป์ 3 มิติ

7. ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์เปลือกข้าวโพดเป็นผลงานทัศนศิลป์ 3 มิติ ตามความคิด ความถนัดของตนเอง

8. ผู้สอนเดินสังเกต ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ขณะผู้เรียนปฏิบัติงาน

9. เมื่อผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานเสร็จแล้ว ให้เขียนความรู้สึก ความรู้ที่เกิดจากการทำงานชิ้นนี้ ประเมินผลงานของตนเองพร้อมให้เหตุผลในการประเมิน จากนั้นทำความสะอาดบริเวณเก็บเศษวัสดุต่างๆ ให้เรียบร้อย

10. ผู้เรียนนำผลงานตั้งแสดงในห้องเรียน ให้ทุกคนได้ชื่นชม ได้เรียนรู้จากผลงานของกันและกัน

11. ผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน

12. ผู้สอนประเมินผล โดยใช้ rubric (Rubric) ได้แก่ พิจารณากระบวนการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น ความสวยงาม และ พิจารณาการประเมินผลของผู้เรียน

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนถูกกระตุ้นเร้าด้วยกล่องกล ผู้เรียนได้ลงมือสร้างสรรค์ตามวิธีการของตนเอง จะสังเกตได้จากผลงานของนักเรียนที่นำมาเป็นตัวอย่าง แต่ละคนต่างคิดรูปแบบที่เป็นตัวของตัวเอง มีวิธีแก้ปัญหาของตนเอง สร้างสรรค์ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง ผู้เรียนได้ประจักษ์และตระหนักถึงคุณค่าของวัสดุเหลือใช้ รู้จักรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ได้รับการฝึกให้ยอมรับตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

จากการสังเกตผู้เรียนขณะร่วมกิจกรรม ทุกคนมีความสุข กระตือรือร้น สนุกกับการใช้ความคิดในการแก้ปัญหา เช่น การหาวิธีพันด้าย วิธีใส่แกนลวดที่ทำให้รูปทรงของงานมีความมั่นคงแข็งแรง เป็นต้น เมื่อผู้เรียนนำผลงานของตนตั้งแสดงให้ผู้เรียนทั้งห้องชม แต่ละคนล้วนมีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส พึงพอใจกับผลสำเร็จของตนเอง

ตัวอย่างที่ 2 กิจกรรมชมผลงานของศิลปิน

ภาพประกอบที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กำลังชมภาพและฟังคำบรรยายจากศิลปิน

กิจกรรมนี้ผู้สอนพาผู้เรียนไปชมผลงานจิตรกรรมของศิลปิน ประเทือง เอมเจริญ ศิลปินแห่งชาติสาขาจิตรกรรม ประจำปี 2548

วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมนี้

ด้านผู้สอน

1. ติดต่อศิลปินเพื่อกำหนดวัน เวลาเข้าชมผลงานและพบตัวศิลปิน
2. ขออนุญาตหัวหน้าสถานศึกษาพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่
3. ติดต่อเตรียมยานพาหนะและการเดินทาง
4. เตรียมเนื้อหาเรื่องจิตรกรรมแบบต่าง ๆ
5. เตรียมการประเมินผล

ด้านผู้เรียน

1. ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเรื่องจิตรกรรมแบบต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ
2. ศึกษาผลงานของศิลปินไทยสาขาทัศนศิลป์
3. คิดคำถาม ปัญหา ข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อยากรู้เพื่อนำไปถามต่อตัวศิลปินโดยตรง
4. รายงานผลการเรียนรู้ ความประทับใจจากการชมผลงาน
5. นำแรงบันดาลใจ ความประทับใจมาทดลองสร้างผลงานของตนเอง

สิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากกิจกรรมนี้ ได้แก่

1. ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาจากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และได้สัมผัสซักถามประสบการณ์จากศิลปินโดยตรง นับเป็นประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ที่คุณค่ามากที่สุดอย่างหนึ่ง
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด ได้แก่ทางกายผู้เรียนได้เดินทางไปยังสถานที่แสดงผลงาน ทางอารมณ์ผู้เรียนมีความปีติยินดีที่ได้พบบุคคลสำคัญ ได้สัมผัสชื่นชมผลงานศิลปะที่จัดว่าเป็นวิจิตรศิลป์ ทางสติปัญญาได้ฝึกคิดจินตนาการ แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้การสร้างแรงบันดาลใจกระบวนการทำงานของศิลปิน
4. ผู้เรียนได้นำความรู้ เทคนิค วิธีการ มาทดลองสร้างงานของตนเอง

จากตัวอย่างทั้งสองตัวอย่างจะเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้การสอนทัศนศิลป์แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งพิจารณาเทียบเคียงได้จากตัวบ่งชี้ที่กำหนดโดยศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมผัสกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอน

1. ผู้สอนเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ผู้สอนเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ผู้สอนจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง

6. ผู้สอนส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อย ของผู้เรียน

7. ผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การ แก้ปัญหา และการค้นพบความรู้

8. ผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและ เชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

9. ผู้สอนฝึกฝนกิจกรรมรายาทและวินัยตามวิถี วัฒนธรรมไทย

10. ผู้สอนสังเกตและประเมินพัฒนาการของ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์. 2542 : 8-10)

จากความจำเป็นที่ต้องก้าวให้ทันโลก และ ต้องปรับตัวด้านต่าง ๆ รูปแบบการเรียนการสอน แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นรูปแบบการให้ การศึกษาที่เหมาะสมที่สามารถพัฒนาและสร้าง ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ประเทศชาติต้องการใน โลกยุคโลกาภิวัตน์ และกิจกรรมการเรียนการสอน ทศนศิลป์เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพ ความสามารถและ พัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ อาทิเช่น เลี้ยงตนเอง ฟังตนเอง นำตนเองไปสู่ความดิงามได้ ทำประโยชน์แก่สังคม มีความพึงพอใจในชีวิตและ การงานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตและการศึกษา

.....

บรรณานุกรม

กาญจนา ไชยพันธุ์. “แนวคิดจิตวิทยาของโรเจอร์สกับการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง” วารสารวิชาการ. ปีที่ 4 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2544, หน้า 6-9.

วัชรีย์ ทรัพย์มี.(2533) ทฤษฎีและกระบวนการให้บริการปรึกษา. โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งารว ทบวงมหาวิทยาลัย.

วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์. (2542) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. มปท.

S. Stansfeld Sargent & Kenneth R. Stafford. (1965) Basic Teachings of The Great Psychologists. New York. Doubleday&company,Inc.